

Kedves Órák

SZEPIRODALMI, GAZDASÁGI ÉS ISMERETTERJESZTŐ
KÉPES HETILAP.

Megjelenik minden szombaton.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST,
VII. ker., Károly-körút 9. szám.

Ide intézendők az előfizetések, legzélszerűbben posta-
utalvánnyal, levelek, reklamációk stb.

Felölös szerkesztő és kiadótulajdonos:

FARAGÓ SIMON.

Előfizetési árak

a regénymelléklettel együtt:
Egész évre **12 korona.** Félévre **6 korona.**
Negyedévre **3 korona.**

Regény egy kötetben.

(2. köztlemény.)

RÉGEN VOLT...

Irta Beniczkné Bajza Lenke.

Második fejezet.

A robogó fogat fölkanarodván a kastély bejárata elé, a fiatal orvost a nagy téres-tágas lépcsőházba vezették, hol levertarezu, szomoru cselédek voltak, kik a gróf súlyos esetét hallva, rémülten gyűltek ott össze, s örömradiással fogadták a segítséget hozó idegent. A komornyik fölvezetvén őt az emeletre, a betegszobáig kísérte, hol megnyitván az ajtót, halkan beszólt:

— Itt az orvos ur, comtesse, — mondá a belülről kisiető fiatal hölgynek, kinek halvány arca, könyes szemei mutatták, hogy a beteg nincs jobban.

Hámory alig vetvén egy pillantást reá, futólag köszönté, — hivatása lelkesülésében, — mielőbb látni kívánta a beteget, ki lehunyt szemekkel feküdt ágyán, a lámpa kétes fényében halotthoz volt hasonló.

Az ágy mellett koros nő állt, s a fiatal hölgy követve az orvost a beteghez, halkan mondá:

— Így fekszik, mióta a roham érte, mozdulatlanul, olykor hörögve... Oh, orvos úr, mentse meg őt, ha még lehetséges. És betakarva arcát, zokogni kezdett.

— Mindenekelőtt jeges-borogatást kell alkalmaznunk, — vizonzá Hámory, — azután lehajolt a beteghez s vizsgálni kezdte.

— Még él, — mondá, a leányra pillantva, — ki feszült várakozással leste ajkain a szavakat.

— Hála istennek, — sóhajtott fel megkönnyebbülve, s oly hálás tekintettel, mintha már ezt is az orvosnak lehet köszönni, ki megtette rendeléseit. Ő maga saját kezüleg alkalmazta a jeges-borogatást s ágyához ült a betegnek és mondá:

— Hagyja el, kérem, comtesse a szobát, én itt maradok, míg javulást látok. A roham el fog mulni s míg élet van, a remény sem hiányzik, de a betegnek a legnagyobb esendre és nyugalomra van szüksége, azért újra kérem, távozzék.

A leány azonnal teljesíté e kérelmet, sóhajtván ment a mellékszobába, hol fáradtan a kimerültségtől ereszkedett egyik karszékbe s lehunyt szemekkel pihent a kiállt nagy ijedség és izgatottság után.

Edelényi Margit, atyjának, Lajos grófnak egyetlen gyermeke volt. Anyját évek előtt elveszítvén, zárdában nevelkedett s három év előtt tért vissza az atyai házhoz, hol azonban nem sok időt töltött, mert a téli hónapokra egy nagynénje hívta magához a fővárosba, hol a farsangi multságokban részt vett.

Ritka szép, művelt és eszes leány volt, amellet nagy vagyon örökösője, s szinte csodaszámba ment, hogy még nem választott férjet magának, holott többször lett volna alkalma.

De Edelényi Lajos nem is serkenté őt férjhez-

menetelre. Egyedül maradt volna s örült, hogy egyetlen gyermeke minél tovább marad közelében, kit rendesen ő is elkísért a fővárosba.

— Van még időd, — mondá neki olykor, ha a férjhezmenetelről beszélt. — Válogasd meg jól, kihez kötöd magadat, a házasság komoly dolog, egész életre terjed s nem lehet változtatni rajta, ha rosszul üt ki.

Margit az ily megjegyzésekre helyeslőleg intett szépformájú fejével, s ami mindenki előtt feltűnő volt, ez utolsó telet nem szándékozott a fővárosban tölteni, azt mondta, megunta a multságokat, s atyja nem is erőltette a távozásra, mert örült az otthonlét nyugalmanak.

Az Edelényi-kastély ősrégi szépségéről híres volt a vidéken, de még inkább annak parkja, melynek kiterjedésénél fogva, föntartása rengeteg sok pénzbe került, de miután az öreg grófnak ez volt egyedüli szenedélye, nem kimélte ama sok költséget.

A kastély sík területen feküdt, s a parkban lévő nagyobb hegyek, kisebb halmok és vizesések mesterségesen voltak előidézve. A vidék nem birt különös szépséggel, nagy rónaság, elvéve fa, semmi viz s így valószínű oázis volt a gyönyörű kert, rengeteg fáival, locsogó szökőkutáival, viruló virágtábláival, nagy üvegházaival, melyek a grófnak és leányának gyakran órákra terjedő tartózkodási helyül szolgált télen s valóságos tropikus levegő uralkodott a parkban, mit Edelényi nagyon kedvelt.

Maga a kastély szellős, tágas termekkel birt, a régi berendezésén az utolsó időkben kevés változtatás történt. A bútorzat oly masszív, szolid, erőteljes volt, hogy nem lehetett elkoptatni, s az angol selyemmel szőtt brokát-szővet, úgy a pamlagok, székek és ottománokon, valamint a falak kárpitjain hosszú évek során megtartá üde, ragyogó színét.

Ezen termek egyikében ült most és sirdogált Margit grófnő ama váratlan szerencsétlenség fölött, mely őt atyja halálával fenyegette, órákig ieszve várta a hírt, mi történt távozás óta a betegszobában . . .

De hosszú ideig nem hallott semmit, míg egyszerre újra kocsis robogása verte föl az éji csendet, valószínűleg a házi orvos érkezett, kiért szintén kocsit küldtek s ő felugorván helyéről, sietett annak fogadására, kitől egy igazi segílyt várt, mert meg kellett vallania, hogy ebben a szöke, csinos, fiatal ismeretlen orvosban nem sokat bizott, kinek szüleinél létét csak véletlenül hallotta a komornyiktól.

Csakugyan Malwert orvos lépett a szobába; idős, komoly, tapasztalt ember, ki a gróft harmincz év óta kezelte.

— Csakhogy itt van, kedves orvos úr! — kiáltott áradozó örömmel Margit. Ebben a borzasztó időben alig mertem hivatni, de oly nagy és váratlan szerencsétlenség történt atyámmal, hogy kénytelen voltam vele.

— Tudja, comtesse, hogy éjjel-nappal szolgálataukra állok. Hallottam a kocsistól, hogy szélütés érte a gróft, siessünk hozzá. Mit alkalmaztak első segílyül?

— Hámory orvos van nála, ki véletlenül a helységben időzött szülőinél s ki Budapesten lakik.

— Helyes! Nem ismerem az orvos nevét, fiatal ember lehet, kezdő, de mégis érteni fogja a kezelés miképeni szükségét ily esetekben. Nagyon helyes volt, hogy hívatta.

E szavak után megindult a gróf hálószobája felé s nemsokára a beteg mellett volt, ki már homályos eszméletre tért s régi orvosát azonnal megismerte.

Margit az ajtóig követte, azután visszaült helyére és hallgatta a szél tombolását, vihar zúgását, A természet háborgása hasonlított az ő belsejéhez.

Az orvosok ezalatt tanácskoztak s kis idő múlva mindketten megjelentek a teremben.

— Jó hírt hozunk, comtesse, — kiáltott föl vidáman dr. Malwert. — A gróf sokkal jobban van. Egy fiatal kolléga a leghelyesebben ragadta meg a dolgot s mindazt, amit ő alkalmazott, helyeslem, én sem tehettem volna mást, mint ahogy a siker mutatja.

— Tehát meggyógyul atyám?

— Kétségkívül. A gyógmód folytatása a teljes nyugalom. Pár nap alatt jól lesz minden, ezt megígérhetem.

— Mily boldog vagyok! — kiáltott fel könyes szemekkel a leány, és szemeiben az öröm könnyei ragyogtak.

— Siettünk is ezt a jó hírt tudatni, és most azt ajánlom, comtesse, feküdjék le, éjjel rég elmúlt s szüksége van nyugalomra.

— És önök? — kérdé feszülten Margit.

— Mi itt töltjük az éjnek egy részét ebben a szobában. Nekem hajnalban mennem kell, de a kartárs úr megígérte, hogy továbbra is a kastélyban marad, mindaddig, míg teljesen elmúlt a veszély.

— Tehát még mindig lebeg az fejünk fölött? — kérdé ijedten Margit.

— Véleményünk szerint jelenleg el van az háritva de minden eshetőségre jó az orvos közelléte, még pedig az oly ügyes orvosé, mint ez a fiatal ember itt.

Az öreg orvos mosolyogva ejté ki szavait, de meggyőződés volt hangjában kifejezve s Hámory fehér, átlátszó bőre megpirult a dicséretre, mialatt meghajtá magát.

— A comtesse engedelmével, maradásom addig terjed, míg szüksége lesz reám a grófnak, — mondá szerényen.

— Köszönöm, — rebegette Margit s most először futtatta rajta végig pillantását, eddig nem volt ideje őt megnézni és különös jó hatást tett reá annak rokonszenves egyénisége, bár oly előkelően nézett ki s oly gonddal volt öltözködve, mintha egész gondját külsőre fordította volna.

— Most menjen aludni, comtesse, — sürgeté őt Malwert.

— Csak tudnék nyugodni! Nem hiszem, hogy szememet le bírnam hunyni, oly háborgás van lelkemben a félelem miatt.

— De arra nincs többé ok és szükség.

— Nem csillapulhat az le egyszerre. De megkísértem, tudván, hogy önök itt vannak, s Borbála, ki atyám mellett öröklik, harmincz éve van a háznál és megbízható, ügyes teremtés.

— Hogyne! Én ismerem őt húsz év óta, nála jobb ápolónót nem tudnék ajánlani.

(Folytatása következik.)

Margithoz.

*Ha volna hatalmam,
Méltó hódolattal
Isteníteni téged,
Ezt a nagy világot
Liliomligetté
Varázsolnám néked!*

*Tündérligetedben
Orökké mosolygó
Vidám tavasz volna
S mind a zengő madár
Csak téged dicsérne,
Csak neked dalolna!*

*Minden rólad sügna,
A te bájaidról,
A te szép szemedről! . . .
Napsugárfonállal
Varrt ruhát viselnél
Szívárványszövegetből! . . .*

*Az égről a legszebb
Csillag ott ragyogna
Selymes szép hajadban . . .
S tenger fenekéről
Mindennap új gyöngyosor
Habfém nyakadban! . . .*

*Lépted elé mindig
Új virág fakadna,
Boldogságra várva.
A virág is boldog,
Ha te tiprod össze,
Te tiprod halálra! . . .*

*Tündérszolganöid
Lesnék ajkaidról
Az ígét, a sóhajt,
Hogy varázsszavadra
Legott teljesítsék,
Mít a szived óhajt! . . .*

*Templomot emelnék,
Hol a fényes oltár
A te képed lenne,
Ahol imádkoznám,
Hogyszáljon szivedhez
A szívem szerelme ; . . .*

Somlyó Sándor.

Dél-Afrikában.

Irta: **Pintér Lajos.**

Itthonlétemkor nagy figyelemmel kísértem a napilapok híreit az angol-búr háboruról. Felébredt bennem a vágy, hogy a búr nemzet élet-halálharcát minél közelebről szemlélhessem és esetleg abban tevékeny részt is vehessek. De utóbbi tervem hajótörést szenvedett az angolok nagy ébersége miatt, kik a fokföldi határnak minden talpalatnyi földét nagy éberséggel őrizték, úgy, hogy a fokvárosi főhadbiztos által kiállított útlevel nélkül lehetetlen volt a határt bárkinek is átlépni. Ekkor Roberts tábornagy már Blomfonteinban székelt. Kénytelen voltam tehát, a legnagyobb szomorúságomra, Fokvárosban maradni, mely város az angol hadseregnek koncentráció pontját képezi és innét indul ki az angol operáló hadnak szánt élelem is.

A búrok hősi és lélekemelő küzdelmét így is figyelemmel kísérhettem. E hősi küzdelmek az utókor lelkesedésének nemes példát adni vannak hivatva örök időkre.

A búrok szabadságharca lenn, a távol Afrikában, melyet oly törhetetlen szilárdsággal küzdenek végig az elnyomó angol világhatalom haszonvágyával szemben, csakis az isteni gondviselésre támaszkodva, nem tudni még, mily eredménnyel végződik, mert az Istenbe vetett bizodalomuk nem rendült meg bennük, küzdenek ők csüggedetlenül az utolsó emberig.

Fiumétől 44 napi tengeri utazás után a Kanári-szigeteket érintve, érkeztem meg Fokvárosba, mely Afrikának legdélibb esücsán, a Jöreménységfokánál fekszik. Itt folyik, már majdnem egy évszázada elkeseredett gyűlölettel, harc a hatalomért két nép, a holland és angol között, majd véres háboruk színhelye, majd titkos konspirációk bontják meg a békét és élesztik a gyűlöletet ez Istentől dúsan megáldott földön. Nem hiába folyik az élet-halálharc. Felismerték már régen e gyönyörű országnak értékét, melynek birása együtt jár Dél-Afrikában a hegemoniával.

Eddig mindig az angolok voltak előnyben, és lehet, hogy még hosszú ideig így lesznek, de már ők is érzik mozogni a talajt lábuk alatt és nagy erőfeszítéseket tesznek minden irányban hatalmuk megőrzésére.

A kikötő nagy kiterjedésénél fogva óriási kereskedelmet képes lebonyolítani. De a jelenlegi háborus időben gyakran fordul elő az az eset, hogy egy-egy vitorlás hajónak 2—3 hónapig is kell várni, míg befuthat a doekba, hogy áruit kirakhassa, mert a szabad kikötő telve katonai szállítóhajókkal, amelyek előnyben részesülnek és ezek foglalják el a doek jó nagy részét.

E doekokban keresi a kenyerét a fekete bennszülött lakosság, — a kafferek.

E nép vígan és serényen dolgozik.

Kaffer dalokat dúdolva végzi munkáját és nem átalja az elvégzett napi nehéz munka után hazatérőben eljágni a kaffertánczot, mely a testnek groteszk mozdulataiból áll és egy furkósbottal való hadonázás, ez elmaradhatatlan kelléke e táncznak. Ilyenkor nem is tanácsos ez úriembert megközelíteni, mert felébred benne az ősi virtus és könnyen fején simogathatja a különben békés nézőt.

E nép, karakteréről szólva, sokkal becsületesebbnek mondható, mint a fehérbőrű alsóbbrendű lakosság.

Egy hibája van, amit az angoloktól tanult: iszik, mint a kefekötő, és pedig, az angolok szerint, az isteni Whyskit.

E drága ital aláassa egészségét és elrabolja pénzét, mire másnap ismét munkábaáll, nehéz verejtékkel szerzett munkabére a bortulajdonos zsebébe vándorol.

A kikötőből a városba vezető út sok változatosságot nyújt. Különböleg fogatok egész raja szállítja a városba az érkezőket. Főszerepet egy tűzgyökeres angol jármű, a „Cab“ viszi. E jármű hátsó részén ül a fekete-képű kocsis a koci tetejével egyenlő magasságban, honnét meglehetősen ügyetlenséggel kormányozza a halálra-hajtott gébét. Majd szembetűnik egy óriási gépmozdony, hosszú kocsisort vonszolva maga után. E sinck nélkül

járó lokomotiv nagy szerepet játszik az angol-búr háboruban. A gőz hatalmas erejével leküzdí az út nagy nehézségeit, amire semmiféle állat sem képes. Akinak fogalma van Dél-Afrikának talajviszonyairól, tudni fogja, hogy mit tesz az, ha a vasut hasznavehetetlenné van téve és a csapatok részére a szállítást folytatni kell, mily óriási nehézségekkel jár ennek megfelelni. Az utakat átszegő apró folyócskák, majd süppedékes talaj, és végre a megközelíthetetlennek látszó sziklás, kopár hegyek.

Az itt felsorolt forgalmi eszközök teszik élénkké a kikötőből a városba vezető utat, mely egyenesen a város szívébe vezet.

Itt látni Fokvárost a maga nagyszerűségében. Az eddig látott matrózokat, kaffereket Fokváros intelligens lakói váltják fel. Itt lüktet a kereskedelmi élet a maga változatos formájában, mely oly nagygyá tette ez afrikai metropolist.

El nem fojthatom a csodálkozás hangját, mely belőlem kitör, mikor látok egy várost messze, ezer és ezer mértföldnyire a civilizált vén Európától a XIX. század legujabb vívmányaival felszerelve. Villamos vasut, villamos világítás. Önkéntelenül is az angolok világhatalmi állására kell gondolnom, kik e várost ily nagyszerűvé teremtették, csak e nemzet példás szívóssága képes erre, kik már régen belátták, hogy mily nagy előnnyel bír egy népre a kereskedelem és ipar cultiválása. Kik bírják a világ egész kereskedelmét? Kik haladnak a civilizált népek élén? Az angolok, és mivel érték ezt el? A kereskedelem és ipar nagymérvű istápolásával. Itt forgalomban van a nagyvilág összes pénze. A pénzsűköt itt nem ismerik. Az angol méltányolni tudja alkalmazottjának szorgalmát, megfizeti azt tisztességgel. A jelszó „élni és élni hagyni!”

Oly szociális bajok nincsenek ott, mint nálunk. A rákfene, mely ifjuságunkat megfeküdte, még most gyógyíthatatlannak látszik, — tódulni a jól befűtött hivatalok felé, hol megelégszik azzal, hogy a szamár-létrán fölfelé ha-

Télen az erdőn.

ladva, körmölje le végnapjait. Mit érnek ezzel el? Elvesztik önállóságukat, mintegy mozgatható bábbá válva és kényére-kegyére bízva a nagyságos és igazgató uraknak.

A város legelőkelőbb és legélénkebb utcája az Adderley-Street. Szélessége az Andrassy-út szélességének felel meg. Az utca két oldalát gyönyörűbbnél-gyönyörűbb áruházak szegélyezik. Fényes üzleteikben nyüzsgő az élet.

A házak legtöbbször széles tropikus erkélyekkel bírnak, akként építve, hogy a vasoszlopokon nyugvó erkély teljesen elföldi a gyalogjárót, úgy hogy a közönség esőben is kényelmesen sétálhat, megóva az esetleges megázástól. Ez épületekben magánlakások absolute nincsenek, csak irodák és üzletek. Itt látható a főposta épülete a legnagyobb conforttal berendezve. Barokk-stylű homlokzata 120 láb magas tornyával uralja a környéket. A Standard-bank palotája corinthusi oszlopesarnokzatával monumentális épület.

E banknak annyi a rendelkező tőkéje, hogy 2-300 frtos betéteket csak a kezelési költségek megfizetése mellett fogadnak el.

Ez utcának is megvan a nap bizonyos szakában a déli órákban a korzója. Elegáns asszonyok és lányok lépik el az utcát, hangosan trécselve. A leányok viselete meglepően bájos. 18-19 éves korukig kibontott hajjal járnak rövid ruhában és elegánsan, tisztán öltözködve, a legújabb divat szerint.

A johannisburgi hölgyek leginkább kiválnak fényűző elegáncsiájukkal mintegy demonstrálva, hogy ők az aranyföldről jöttek. A jelenleg ott tartozkodó „Reffugek“ (transvaali menekültek) ellepik az utca mindkét oldalát más foglalkozás hijában, hangosan vitatkozva a háboru eshetőségeiről.

Rikkancsok egész hada rohan fel s alá az utcákon, a napjában többször megjelent Transvaalból érkezett sürgönyöket kínálva. Abban különböznek a mi budapesti rikkancsainktól, hogy nem oly siránkozva mondogatják, hogy „Nemzeti Ujság“, hanem mintegy parancsoló visítással úgy, hogy az ember önkéntelenül a zsebébe nyúl.

Az Adderley-Streetnek folytatása a Gouvernement-Avenu, hol a kormányzói palota emelkedik, hollandi stylben épült ódon épület; de parkja kertészeti remekmű.

Itt székel Sir Alfréd Milner, Fokföld kormányzója a jelen háboru egyik főokozója.

Az avenüből kiérve ismét nagy változatosságban van részem. Eltűntek a nagy áruházak remek kirakataikkal. Elhagytam a szép, hosszú fasort a középületeivel, előttem fekszik az ugynevezett villa városrész.

A panorama megkapó, ami elém tárul, árnyékos utak, gyönyörű villáktól szegélyezve, melyek a világlátott angol raffinált izlésének szüleménye. Van itt minden stylben épített villa a schweizi háztól és városzerűleg épített villától a hollandi Kottagig. Repkénynyel sűrűn benőtt verandák kihaltak látszanak. Csend honol itt mindenütt, csak néha-néha hallatszik egy-egy villából a zongorának méla akkordja. E villákban pihen ki fáradalmait az elvégzett napi munka után a városban foglalatoskodó, hogy a jó és tiszta levegőtől fel-frissülve, tovább folytassa másnap a létért való küzdelmet.

A város belsejéből villamos közlekedés vezet a tengerpartra, az ugynevezett „See-point“ elnevezéssel.

Itt van a város tengeri fürdője, valamint jelen'eg egy szomorú nevezetessége a búr foglyok tábora.

Már messziről fehértenek a tábori sátrak, hol a foglyok őrizetére kirendelt katonák tanyáznak. Minél inkább közeledtem e helyhez, annál inkább elfogott a meghatottság, mert részvételt vagyok e letiprott néphez.

Önkéntelenül is eszembejutott hazámnak 50 év előtti azonos sorsa, kit szintén egyenlőtlen ellenfél,

Egy kerekpáros veszedelme.

egy zsoldos tömeg bénított meg szabadságának kivívásában.

A búr foglyok egy versenytéren vannak a külvilágtól elzárva, honnét lehetetlen a szökés. E területet galvanizált vaslemez-kerítés övezi. A kerítés belsejétől 10 lépésnyire egy elektromos-drót van kifeszítve, ez a „Dead-line“, a halálvonal, ha ez megérintődik, az örök-nél elhelyezett villamosesengők megszólalnak és ezáltal figyelmessé lett ör tüzelhet a netalán szökni akaróra. A kerítésen kívül minden 50 lépésnyire emelvény egy

szuronyos őrrrel, honnét az ő a belső területre kényelmes áttekintést szerezhet. Gyakrabban történt szökési kísérlet, de mindannyiszor megghiúsult és a szerencsétlen fogoly életével fizette meg vakmerőségét. A foglyok szép időben a tribünökön tartózkodnak. Sokan közülük látésővel szemlélik a vidéket. Mások pedig pipázással töltik az időt, a fiatalabbak labdarugással.

A foglyok száma Fokvárosban 2—3000-re tehető, de ezenkívül Simostownban, Ceylonban, Columbiában és Szent-Ilona-szigetén vannak elhelyezve összesen 18000-en.

Volt alkalmam, — egy fokvárosi ismerősöm révén, ki a kormányzóságnál hivatalnok, — nagy utánjárásra egy pas-partout szerezni, hogy a búr foglyokat jelenlegi otthonukban felkereshessem. Egy valóságos szeges drótlabirintuson kellett áthatolnom, míg végre egy nagy, sárgára festett kapuhoz értem, hol az őrparancsnok, egy tejfölösszájú angol tiszt, engedélyjegyet kért, melyet szigorúan szemügyre vett, mert nagyon elővigyázatosak az ily látogatásokkor. Az engedélyjegyet személyesen Forster Walker tábornok, a fokvárosi helyőrség parancsnoka láttamozza és aláírásával ellátja. Az engedélyjegy megvizsgálása után az őrparancsnok kíséretül egy altisztet, Sergeant majort adott kíséretül, ki a szükséges utbaigazítást megadta. Először az elfogott búr tisztek lakóházához mentünk. Ez egy egymeletes épületfából építve, 120 lakószobát foglal magában.

A tisztek nagyobbára a tribünökön tartózkodtak. Legtöbbnyire erős, vállas alakok. Karakterisztikus, germán arcukat körszakáll ékíti. Kivált közülök egy szép szálas alak öltözeke, mely sárgásszinű volt, hasonló az angol khaki egyenruhához és intelligens külseje mutatta már a fogolynak előkelőbb voltát.

Kérdésemre, hogy ki ez, a Sergeant major Botha parancsnokot nevezte meg, ki szintén a kiterjedt Botha-családhoz tartozik, melynek tagja Botha tábornok fővezér is. A nagy faházról 50—60 lépésnyi távolságban több száz tábori sátor van felütve, ezekben laknak a többi búr foglyok. A sátrak mellett heverésztek nagyobb csoportokban e hősök, kiket most az egész világ bámul. Tekintetük komoran esik reánk, ahogy közeledünk feléjük. Legtöbbnek szájában a rövidszáru hollandi vagy angol pipa füstölgött.

Good Morning köszöntésemet meglehetősen mogorván viszonzották és nem nagyon voltak hajlandók velem diskurzusba elegyedni. Daczára ennek, megkoczkáztattam a szokásos „hogyan vannak“ kérdést, mire tört angol nyelven őszszakállu búr válaszolt, kinek arcán az idők nyoma mély barázdákat szántott, de éles, szürkés szemei még megtartották kemény nézésüket. Válasza ez volt: „Isten segítsége nem késik, sorsunk az ő kezében van.“

Minden szavukban kiérzik a nagy vallásosság. Ez a maroknyi népfaj erköleseiben tiszta, életmódjában egyszerű. Reménységük oly erős, mint testszervezetük.

Ugy mint most az angolok becsvágyát éleszti a johannsburgi aranybányák bírása, ugy 50 évvel ezelőtt Kimberley bírásáért folyt a harcz.

Itt vannak a mesés értékű gyémántbányák. Ezeknek bányászatát akarom röviden ismertetni.

Hatalmas sziklás hegyek mélyéből óriási veszély és fáradság árán szerzik meg e ragyogó ékkövet. 2—300 méteres mélységből lóerővel huzzák fel borvödörben a gyémántot tartalmazó földet. A föld a vödörből a taligába és ezen a mosóházba kerül, hol a mosást géperő végzi.

A tisztított tömegeből keresik ki a gyémántot. A fekete munkásokat csak teljesen ruha nélkül boscátják a bányába s ha onnét feljönnek, alaposan

megvizsgálják őket és még orrlukaikat, fülkagylóikat is szemügyre veszik, de azért mégis sikerül nekik, hajukban, bőrük repedésében stb. elrejteni. Hölgyeink közül nem egy visel kezén, ujján, fülében vagy keblén oly ragyogó gyémántot, mely nemcsak a bánya mélyén, hanem a s. . . recsen munkások gyomrában is pihent. — A tolvajok ellen ugyanis védekeznek, hogy a munkások kezeit keztyükbe zárják, melynek ujjai nincsenek és így apróbb tárgyat nem képes elrejteni.

Nagy büntetés sújtja azokat, kik gyémántot vesznek vagy eladnak.

Könnyen megtörténhetik egy idegennek, ki az ottani viszonyokat nem ismeri, hogy egy detektiv által küldött kaffer gyerektől gyémántot vesz, aminek következménye ötévi fegyház.

Fokváros vidéke rengetegeinek mistikusságát növeli a bent tanyázó állatvilág, melyhen a főszerepet egy különös majomfaj viszi, ezek a „Barátmajmok.“ Ez elnevezésüket egymáshoz való nagy ragaszkodásuk folytán kapták, mely a legnagyobb veszély közepette is megnyilvánul. Ez az állatfaj felesigázta kíváncsiságot és élesztette vadászszenvédelyemet, aminek kielégítése nem is késett sokáig.

Egy szép reggel, a napnak tüzes korongja sem bukkant még fel a láthatár peremén, elindultunk Fokvárosból a 2 órányira fekvő erdőségekbe. Társaságom a fokvárosi német kolónia két tagjából állott. Vezetőül pedig három feketét vittünk magunkkal. Mindegyikünknel jó kettősövíű angol vadászfegyver és 50 töltés.

Az erdő magas faóriásai vad bujasággal borultak össze, alig tudott a külső világosság behatolni.

Ámbár reggel volt még, mire az erdőbe értünk, mégis esti homály borongott ebben az elhagyott, néma rengetegben.

A feketék bámulatosan tudták magukat e helyen tájékozni. Aki ő nélkülök próbálta volna meg, hogy megismerje a szakadékok e zeg-zúgos honát, komor rejtkeivel s veszélyes meredekeivel, az minduntalan elzárva találta volna maga előtt a haladás útját. Mély hasadékok, borzalmas repedések keresztezték egymást szeszélyesen, mintha valamikor az őskorban örült titánok száguldtak volna rajta végig.

A szédületes mélységek megmaradtak, mint soha be nem forradó sebhelyek.

Már jó két órát gyalogoltunk és még mindig az ugy óhajtott vadakat nem hozhattam puskám csöve elé. Többször kérdeztem türelmetlenül az előttünk törtető feketéktől, hogy merre vannak már a mi majmaink, de ők csak szájukra illesztett kezekkel figyelmeztettek a hallgatásra.

Daczára hosszú gyaloglásainknak, még fáradságot nem éreztem, pedig a nyirkos föld többször megcsúszott lábom alatt, melyet a sziklából előtörő zuhatagok áztattak meg. Vezetőink elővigyázata nem is látszott hiábavalónak, amennyiben pár perezcel később iszonyu visítás rázta meg a levegőt. A hangok felé fordítom a fejemet, hát uramfia, egy magas sudar fa lombjai között látok 10—12 majmot gubbaszkodni, kik okos szemeiket ránk meresztve, mintegy felismerve bennünk, hogy életükre törünk, kétségbeesve kúsztak feljebb és feljebb, de ez mind nem használt, a lövések eldőrdültek és három halálosan találva fordult le a magasból a buja fübe. Mi tisztességes távolságban maradtunk és vártuk a következményeket.

Ekkor láttam, hogy nem hiába kapták a barát-majom elnevezést. Nem törődve a reájuk várakozó nagy veszélylyel, nem törődve a halálhozó golyóval,

éktelen vijjogás között lekúsztak holttársaikhoz, körülfogták őket és a meghatottság minden jelével, amit csak egy állat képes kifejtetni, mutatták elkeseredésüket és fájdalmukat elvesztett társaik felett.

Hogy vadászszákmányainkat elvigyük, arról szó sem lehetett, arra már nem akart egyikünk sem vállalkozni, hogy állatabbak legyünk az állatnál, mert ha el akartuk volna szállítani a lelőtt majmokat, ugye ez csak a többiek megölése után történhetett volna meg.

Felülkerekedett bennünk az emberi jobb érzés, elfojtotta bennünk a vadászszenvedélyt.

Meghatott ez állatoknak egymáshoz való ily nagymérvű ragaszkodása, akiktől embertársaink is példát vehetnének ebben az érdekhajhászó nagyvilágban. Többet nem is mentem én majomvadászatra.

Fokváros társadalmi viszonyait sokkal egészségesebbnek lehet mondani, mint nálunk.

A kaszt-rendszert ott nem ismerik. Polgári arisztokraták nincsenek. Mindenki családjának él és szabad idejét ennek körében tölti el. Sokat tesz a vonzó bájos otthon. mert lakások csak villákban vannak, és ez üde, tiszta környezet, rózsás kertjeivel és vonzó otthonával nagy hatással vannak az emberi idegzetre. Szellemi szórakozását fölatalálja az intelligens lakosság a legnagyobb conforttal berendezett clubokban. Ezek között a legelőkelőbb a City-Club és a Civil-Service-Club, melyek direct e célra épített club-palotákban vannak elhelyezve.

Az Avenuben hetenkint kétszer este 8 órától 10 óráig katonahangverseny, amit a város apraja-nagyja végighallgat és e zenekar rendesen befejezésül eljátssza a királynőhymnust, amit nagy áhitattal, kalaplevéve hallgat a közönség. E Hymnus ez elmaradhatatlan finale-ját képezi az ottani látványosságoknak, legyen az színelőadás, vagy hangverseny. Ez a lojalitásnak legnagyobb megnyilatkozása a királynő hűségese alattvalóitól.

Színelőadásokat látogatni vágyó közönség igényeit kielégítheti az ugynevezett Oper-House, hol időnkint londoni színész-truppok játszanak, akik között leginkább kivált a jelenleg is ott időző Franc de Jong társulata, kik több héten át a „Royal divorce” játszották, folyton tett ház előtt. Napoleont Leonard de Rayne személyesítette megható drámai erővel.

A hangverseny-saison áprilistól szeptemberig tart. A hangversenyeket a „Good-Hope-Hallban” tartják meg. E csarnok 1500 embert képes magába fogadni. A szereplők leginkább helyi nagyságokból kerülnek ki, de így is borsos árt kell fizetni a helyekért, melyek — dacára a szomszédban dúló véres háborúnak, — folyton telve vigadni és szórakozni vágyó közönséggel.

A háboru még mindig tart, de ez már csak a halálrasedzett oroszlánnak végerőfeszítése az életért s csak a kegyelemdőfés hiányzik, mely még mindig késik, mert a gyilkos erőtlen kezekben van, értve az angolok hadvezetését.

Transvaalban és Orangeban valóságos anarchia uralkodik. Johannesburgba és Pretóriába menő vonatok folytonos veszélynek vannak kitéve az apró csapatokban portyázó búroktól. De Vett és Botha tábornokok vezetése alatt. De Vett a Pretóriába menő angol hadipénztárt dezsmálta meg 50.000 lira erejéig, mit felosztott katonái között, kik legtöbbször németek, francziák és olaszok.

E nemzetek fiait mind a legnagyobb elkeseredettséggel és gyűlölettel vannak eltelve az angolok iránt. Pedig nem is régen minden nemzet esodálattal és rokonszenyvel kísérte az angolok világhatalmi terjeszkedését, a civilizáció érdekében a legsötétebb földrészekben.

E nagyfoku gyűlöletet csakis elbizakodottságuk

idézte elő, mely minden téren megnyilvánul a kolóniában. Angol nagy kereskedelmi házak idegent absolute nem alkalmaznak és boldogulásukat, minden lehető módon megakadályozni igyekeznek. Ők idegen nyelvet egyáltalában nem tanulnak, minek? — mondják ők, miénk a félvilág.

Az elbizakodottság minden népnek még vesztét okozta. Előre veti árnyékát Bismarck hercege jóslatának beteljesülése, ki Transvaalt, az angol birodalom sirljának mondotta.

A mindenható hatalom nem örökké tartó. Ez történelmi igazság. A római világbirodalom összeomlott, kinek légiói az egész világban csak a győzelmet ismerték; a hatalmas Napoleon császár, ki meghódította a félvilágot, mint fogoly lehelte ki dicső lelkét Szt.-Ilona szigetén és mi okozta mindezek végremlását? A nagyra-vágyás és az emberi telhetetlenség.

Feléd száll . . .

*Feléd száll lelkeim gondolatja,
Feléd vágyom, szép szöke gyermekem!
Lelkem magát csak ott mulatja,
Hisz másom itt a földön nincs nekem.*

*Szemednek bűvös mosolyától
Szívemnek jégpánczélya megrepedt;
Leolvadt, mint nap sugarától
A tél jege, ha jő a kikelet.*

*Igen . . . mert tél volt a szíremben,
Zimankós tél borult szívem fölött.
És nem volt többé élni kedvem,
Hisz étkedvem sírba költözött.*

*Mint a lombját elhullatott fa
A sivatagpusztának közepén,
Minden reményemből kifosztva,
A nagy világon ekként álltam én.*

*Te rám tekintél . . . és szívemnek
Zordon télét tavasz váltotta fel:
Teremtő lángjától szemednek
A télszalottszív új életre kel.*

*Uj vágyak és újabb remények
Támadnak a kihülteknek helyén.
S élek, leánykám, újra élek,
Az üdvről még nem mondhattam le én.*

*Meghasonlítottam a világgal,
Hisz ellenem van az egész világ;
De mit törődöm a világgal,
Ha nekem nyílnék a legszebb virág!*

*Oh, ha te szeretnél, kis árvám,
Fül sem venném a gyilkos sebeket,
Mikét a nemtelen, vak ármány
Napról-napra szívembe sültögel.*

*Szerelmed drága balzsamával
A sebeket mind behegyesztenéd.
S én a megbékülés dalával
Engesztelném balsorsom Istenét.*

*Igen, leánykám, ha te lennél
Az én bizalmas örzőangyalom,
Szerelmes, édes hű szívednél
Mily könnyű volna áldást mondanom . . .*

*Áldást azokra, akik engem
Gyűlöltek s átkokat szórtak felém;
Mily könnyű volna nagyinak lennem,
Ha a legméltóbb díjat elnyerém! . . .*

Kánya Lajos.

Az arczképfestésről.

Irta Prém József.

A festőművészetnek mindenkor legnépszerűbb műfaja az arczkép volt. S mai nap is, mihelyt valamely család olyan anyagi jólétnek örvend, hogy a művészetre is áldozhat, elsősorban is portrait-festővel köt ismeretséget.

Mert nagy dolog ám, ha nem csupán fotográfia, akár nagyított és színezett, hanem valósággal olajba festett képmás függ a modern berendezésű, szecessziós izlésű lakásnak a falán. Hiába, „megszólamlásig hű” az a fénykép, no meg sokkalta olcsóbb, az ecsettel készült piktura ezerszerre jobban imponál.

Ki merne még kétségbeesni, hogy a műérzék nem terjed minálunk.

A fotografálás kezdő korszakában, ezelőtt ötven évvel: nagy riadalmat okozott az a föltevés, hogy az arczképfestés hanyatlani fog. És most, amikor a fényképezők is már festői hatásokra törekcszenek, most érezzük legjobban szükségét a jó portrait-festőknek. Mert mindaz, ami az arczképet művészi alkotássá emeli, azt csak a fantázia s az emberi kéz adhatja meg.

Nincs nevetségesebb balhit, mint az, hogy lelketlen gép, az élettelen fény, lelket és életet varázsolhat a képmásba. Mert hisz nem az arc formáinak hasonlósága a fő, hanem az illető alak jelleme, egyénisége. És ezt a jellemzést, ezt az egyénítést csak a művész végezheti. Ő az, aki a maga szellemének egy részét kölcsönzi a festett vázonnak, hogy ép életet tüntessen föl. A nagy mesterek legutóbbi női arczképeit is csodálkozva szemléljük, mert a művész egyéniségének tükrében jelennek meg. Azért kiváló arczképfestők mindig csak ott keletkeznek, ahol a művészet már előrehaladt.

Az egyptomiaknál szokásban volt, hogy a mumiák külsejére ráfestették az illetőnek arcát. Néhány év előtt egész sorozat ilyen ősrégi képet találtak s ezeken meglepő volt a roppant naturalisztikus hűség. A görögök festményei elvesztek, csak festett vázak maradtak fenn, de tudjuk, hogy *Apelles*, a hódító Nagy Sándort dicsőítette ecsetjével.

A rómaiaknál egész nagy kulturája támadt a képmás-készítésnek. A családi életben uralkodott kegyelet adott erre okot. A Pompéjiben és Herculánumban talált falfestmények közt sok az arczkép is.

Néhány századon át aztán a byzanci stíl idejében s később is, amíg az olasz mesterek nem keletkeztek, nagy volt a pangás az arczképfestés terén.

Már *Giotto* (1276—1336) nagy életteljességre lőrekedett s több izben Dante fejét vette mintául férfialakjaihoz. Utána *Masaccio*, továbbá *Lippi*, majd *Ghirlandajo* mindmennyi fokozatot jelölnek a tökéletesedés felé.

Aztán jött *Leonardo da Vinci*! Hires „Urvaesora” képén a tizenkét apostol s a mester a művész személyes ismerőseinek arczképei. Korszakalkotó a „Mona Lisa”, mely a „Louvre”-ban látható. Ez a portrait mind máig utólrhetetlen s a többi közt *Rafaelre* is nagy hatással volt. Két világhírű szépség: *Crivelli* Lukrécia és *Galleroni* Cecilia, kiket *Leonardo* festett, roppant befolyást gyakoroltak a női típus művészeti fejlődésére.

Rafael legtöbbször az aragóniai *Giodanna* vagy (mint közönségesen nevezik) a *Fornarina* vonásait használta fel *Madonna*-képein. Nagy történeti kompozícióin pedig kortársait örököltette meg. Így nála *Attila* nem más, mint *I. Ferencz*, továbbá *I. Leo* pápa, *X. Leo*. Igazi remeke az arczképfestésnek az ő II. Gyula pápája.

Az édes-ecsetű *Palma il Vecchionak* legkedveltebb mintája saját lánya, *Violante* volt. Majdnem minden női alakjában a hullámos haju, szőke szépségnek csodás vonásaira találunk. Társai, a többi velencei mesterek nagy színpompát adtak arczképeiknek is. *Paolo Veronese* terjedelmes művén a „Kánaáni menyegző”-n ismét kortársakat találunk. Így a fiatal nő senki

más, mint *Eleonora* francia királyné, mellette *ül I. Ferencz*, a sárga ruhás nő, *Mária* angol királynő, azonkívül *Szolimán* szultán, *V. Károly* császár, *Tintoretto*, *Tizian* és *Bassano* festők láthatók a képen, mind kánaáni vendégek és muzsikusok.

Az egyénítés nagy lépést tett előre, amikor *Tizian* mintegy jogosulttá tette az egyes alakok festését, csupán az arczkép kedvéért. Egész sor kiváló képmása hirdeti az ő nagy művészetét, főleg bámulatos jellemzési erejét. *III. Pál* pápa feltűnően rút ember volt s *Tizian* rendkívül érdekessé tudta tenni majdnem állati vonásait, anélkül, hogy szépitette volna. A természetbuvár *Parma* tudós és az elvtelen pamfletista *Aretino* Péter arczképe is dicsőíti a mester ecsetét. És kiváló egyénítő képessége volt *Sebastiano del Piombó*-nak is, akinek nevét nálunk sokat emlegették a *Pulszky* Károly-féle művásárlások idején. Az a férfi-arczkép, melyek miatt a képviselőházban annyi láрма volt, mégis elsőrangú munka. A három *Caracci*, a bolognai iskolában emeltek magas színvonalra a képmásfestést.

A németeknél már *Eyck* *János* alatt is (1396—1441) bizonyos fejlettséget ért el a portrait. *Memling*, továbbá *Quixtin* *Messys* még jobban elsimitották a szőgletességet és merevséget, míg *Cranach* *Lukácson*, végre *Dürer*-ben és *Holbeim*-ben a bevezettség oly magasságát érte el, melyben csak az olasz nagymesterek álltak.

Dürer *Albert* csak másodsorban foglalkozott arczképfestéssel, de ezen a téren is elsőrangú művész. Nevezetes tőle *I. Miksa* császár képmása, mely 1519-ből való. *Krisztus*-alakjaiban a saját arcát vette mintául. Ez a típus később aztán általánossá vált a németeknél. Kísérletet tett *Dürer* az olasz technikával is. Egy szőke férfi arczképén próbálta ezt. A kép hátsó lapján a „Fővényesség” (*Avaritia*) látható, fogatlan, vénasszony alakjában, ki aranyokkal telt zacskót tart. Mondják, hogy a mester meg akarta boszulni magát a fukar megrendelőn s emlékül azzal a torz-allegóriával tisztelte meg.

Holbein *János* (az ifjabb és nagyobb) szintén csak szükségből lett arczképfestővé, még pedig Angliában, *VIII. Henrik* udvarában. Igen jellemzetes műve: *I. Ferdinánd* magyar király; a *Boleyn* *Anna* vonásairól pedig szinte leolvasható a szerencsétlen királyné későbbi sorsa.

A németalföldi és hollandi mesterek hivatása elsősorban az volt, hogy az olaszokat utánzó németek után ismét fölvirágoztassák a hanyatlásnak indult arczképfestést. Ők megint az életből és a saját életükből merítették.

Rubens-nek tulajdonképen kevés hajlama és kedve volt az arczképhez. Széles, erőteljes ecsetkezelését, a nagy stíl iránti rajongása mintegy korlátozza az egyes alak szűk világa. Mind azáltal igen sok portrait-ja van. A *Lonore*-ban húsz képe látható, melyek *Medicis* *Máriát*, ennek főbb élete körülményeit tüntetik föl. *IV. Henriket* is ő örököltette meg és tette népszerűvé. De legkitűnőbbek a feleségét *Fourment* *Helénát* ábrázoló képei, valamint *Albrecht* németalföldi helytartó s neje, *Izabella*, alakjai, melyek egy bécsi fogadalmi kép részeit alkotják.

Méltó tanítványa *Van Dyck* iskolát és korszakot alkotott e téren. Ő fejlesztette legmagasabbra az előkelő felfogást, a mesteri részletezést s az izről-izre való jellemzést. Arcz és kéz, ruházat és háttér: mind bravuros nála. Barátja volt *I. Károlynak*, a szerencsétlen angol királynak, kinek kedvéért *Londonban* telepedett le s akit sokszor festett. *Ruthven* *Mária* grófnőt, a saját nejét oly művészettel jellemezte, hogy ez a képe közmondásossá vált a női bensőség visszaadására.

Milyen más a triumviratus harmadik tagja, *Rembrandt*! Az igaz, hogy ez a hollandi mester egészen más légkörben élt, mint a két németalföldi. *Rembrandt* a képirás nagy demokratája. De a félhomálylyal, melybe minden alkotását burkolja, a legprózaibb alakokat is poétikussá varázsolja. Legszebb arczképei azok, melyek saját magát tüntetik föl s ő az élet minden szakában, majd ecsettel, majd karczólu tüvel megörököltette a vonásait. Hires műve az édesanyja portrait-ja is.

A spanyol *Velasquez* negyedik lárs a jellemzés és egyénítés nagy vezérei között. Esetje szeszélyes, technikája maga a virtuozitás. A lélek feltűntetésében olyan mester, hogy vetélytárs nélkül áll. Nevezetessé tette IV. Fülöp király arcképe. De legkedveltebb a családi portrait-e. Milyen hiven adja vissza a saját gyermekeinek egyszerű naivságát, rátartóságát.

Ujra hanyatlás következett be s ebben az időszakban két magyar művész képviseli a festészet nemesebb irányát.

Kupeczky János, a bazini születésű takácsinas (1666—1730) felesapott piktornak és csakhamar oly hirre jutott, hogy Van Dyck, Rubens és Rembrandt mellett emlegették. Legkitűnőbb a saját arcképe, melyen ecsettel és festőtáblával kezében látható. Nagy erőteljesség és hatásos színezés tüntetik ki minden műveit. Ugyanebben az időben élt *Mányoky Ádám* (1665—1757), aki Rákóczy kedvence volt, később Drezdában mint udvari festő működött s állítólag Varsóban halt meg. Az ő színezése is tiszta s mindig életigazságra törekszik.

A francia akadémius iskola alatt a művészet ismét merevvé vált, minden lendület és természetesség híján. I. Napoleon festője, *David*, nem francia császárt, hanem római imperatort és hőst tüntet föl. A romantikus iskola hívei *Vernet*, továbbá *Delacroix* és *Ingres* viszont igen excentrikusok voltak.

Szerencsére újabb időben az arcképfestés ismét a régi jó irányban halad. Legalább a mesterek oda terelték. A francia *Durand*, a német *Lenbach* (Bismarck festője), a magyar *Angeli* mind elsőrangú portraisták. És hozzájuk csatlakozik *Benczur Gyula*, aki — bármit mondjanak a szecsesszió hívei — éppen a képmásaival (Tisza Kálmán, Károlyi Gyula gróf) új aerát kezdett nálunk. A nagy *Munkácsy*, mint arcképfestő is nagy, csak Haynald érsekjére s Liszt Ferenczére utalok. És két más hazai művészünk: *Horovitz Lipót* és *László Fülöp* máris európaihíresek.

Minden korszakban, minden nagyra törekvő mester a képmást is magas feladatnak tekintette s most is csak az tűnhetik ki, aki nem pusztán másolni akarja az embert, hanem ujjáalkotni a színek és formák varázsával.

Tudom...

*Tudom én, ha nem is mondjátok,
Hogy panaszom unalmas, régi.
A nagyobb rész megmosolyogja,
A többi meg tán meg sem érti.
Ember önsorsának kovácsa, —
Rég így tanítják böles emberek,
Mit is tartoznék hát az másra,
Hogy én olyan sokat szenvedek.*

*Igen, igen: mi köze hozzá
Ennek a széles nagyvilágnak,
Hogy engem megcsalt annyi álom,
Hogy bennem kihaltak a vágyak.
Mi ezélm volt és mire vágytam:
Hát ki kérdezi és ki bánja —
Csak azt látja most, aki ismer,
Hogy vergődöm a földi sárba.*

*Tudom, oh, hisz nem is egyébért
Sír fel néha az én panaszom,
Csak ezt a meggyötrött, megtépett
Fájó lelkemet gyógyítgatom.
Oh, nem segítségért kiáltok!
— Egy helyem van a temetőben,
Tudom, hogy e csendes sírhalmot
Senki el nem veheti tőlem.*

G. Diószeghy Mór.

REQUIEM.

Irta: SASS I.

Egy alig világított kis szobában két alak ül egymás mellett. Mindketten szó nélkül nézik az előttük vígan pattogó tűszikrákat, melyek úgy illannak el, mint tűnik reményük, ... boldogságuk! Hatalmas erősség a szív, nehéz harc vele megbirkózni, de ott, ahol szív és ész, kötelesség meg szerelem között folyik elkeseredett harc, ott nincs hatalom, ott nincs erősség!

Mereven bámultak a tűzbe és mintha a nyugtalan szikrák munkára szólították volna őket, az éppen ütő óra pedig öntudatosan jelezne a végzetes pillanat eléréstét, a nagy, komoly ember felkelt és gépiesen nyult a kalapja után. A nő felugrott és a nagyember nyakába borulva, emberfölötti erővel ölelte át, egy néhány perczig maradtak így. Majd kibontakoztak az ölelő karok, a nő keblére szorította kezeit és magára maradt azon a helyen, hol elváltak.

Sápadt arczának egyetlen vonása sem változott, szemében nem csillant meg egy könnyesepp sem, csak pihegő melléből tört ki egy remegő sóhaj... Térdre borult, összekulesolta kezeit és ájtatosan az ég felé emelte tekintetét.

Az óra pedig gondtalan ketyegett és percz-percz után tűnt a nap az idő végtelen tengerébe, mely annyi boldogság felfedezhetetlen sirja!...

A férfi messzire ment, nem akart szerelmével egy ég alatt lenni, fájt neki még a gondolat is, hogy Coryse közelében legyen anélkül, hogy közeledhessen hozzá. Minek esókolja a mult emlékeit, nem volna-e vétek gyötörni jelenlétével azt, ki még most is, midőn kegyetlen módon, parancsra, magára hagyta, kimondhatatlanul szereti? Gergely el akarta felejteni ezt a nőt és el akarta felejtetni magát e nővel, hát egy más, nagyon távol eső országba ment.

De gyatra lény az ember. Más ország, más emberek. Gergely új nőket látott, új szerelemre gyuladt és más költözött szívébe. Ezalatt az asszonyka azon törte a fejét: nem történt-e baja az urának? Mikor fog ismét visszajönni? Talán száz ilyen gondolat járta át agyát, csak az nem jutott eszébe, mire leginkább gondolhatott volna: nem lett-e hűtlen hozzá?

Sokkal becsületesebb volt!

A remény hatalmas éltető erő és Coryset napról-napra ez tartotta az élők sorában. Remélte, hogy férje vissza fog jönni, remélte, hogy ismét feltalálja vesztett boldogságát, mindenét: férjét! Soká nem teljesült a remény, midőn egy napon levél jött. Gergely írása volt s Coryse a megindultságtól szinte ájultan bontotta fel:

Lelkem Coryse!

Szülöim óhaja teljesült. Van utódom, ki családom nevét viseli majd. Légy boldogabb, mint én!

Gergely.

E levél borzasztó hatással volt és a boldogtalan, vált asszony minden reménye talajt vesztett. Gyötörte a bánat, úgy fonnyadt, mint a hervadt virág: lesóványította a gyötrelém, rózsás vörös arca beesett, szeméi elvesztették fényüket, vonásai eltorzultak: végre ágyba került. De azért Gergely sem volt boldog; mit ért neki a gagyogó fiu, ha asszony olyan kiesapongó, olyan nyomorult, hogy néha kétségbevonta, vajjon...?

A sors kiszámíthatatlan: Gergely gyanuja meggyőződéssé lett, megutálta az asszonyt gyermekével együtt. Otthagytta őket és visszament felkeresni az eldobott boldogságot.

Meg sem ismerte a rég nem látott várost, bódultan rohant végig az utcákon.

— Viszontlátom . . . oh, viszontlátom, odaborulok a lábai elé . . . bocsánat . . . egyetlen Corysem! Meg tudsz-e bocsátani?

Talán meg is bocsát majd neki, hiszen ő olyan jó, olyan kegyes?! Nem kell neki család, ha az Isten nem ad!

Midőn így tünődve egy sarkon befordult, a keresett ház előtt roppant tömeget látott. Meggyorsította

Kairói virágárusleány.

totta lépteit, szive örült sebességgel vert, mintha szét akarta volna vetni a keblét.

— Mi történt ott? — szólította baljóslatu sejtellemmel az első szembejövőt.

— Temetik, akit meggyilkolt! — felelt gyűlöletteljes hangon a megszólított.

Eszenélkül rohant Gergely a kapuba. Az udvar közepén szent Mihály lován egyszerű koporsó állott, ezen gyöngye ezüstbetűkkel:

„Coryse. Meghalt 21 éves korában.“

Elsötétült a világ. Aléltan bukott a koporsó elé.

A pap és a kórus pedig lehajtott fővel énekelt egy gyászdalt:

— Requiem aeternam dona ei, Domine, Et lux perpetua luceat ei!

Gergely szederjes ajkakkal rebegte velük: Requiem ah . . . te hatalmas!

Szegényt már csak holtan szedték fel és másnap együtt voltak, kiket a Sors szétválasztott: együtt, közös sírban.

Meggyőztél — legyőztél.

Irta: Szigeti József.

— Nem szeretem.

Mosolyogva mondta ezt a leány.

A férfi arca halvány lett, szemei fájó érzést tükröztek.

— De szeretem én azzal az örült szenvedélylyel, mely égeti a szívet, elemésztí a lelket. Helyemben más most szcénákat rendezne, azt mondaná: Ha enyém nem lesz, golyót röpítek a szívembe, hogy a hideg ólom hűtse az égő fájdalmat, kioltsa az életet!

Én nem teszem ezt, nem fenyegetem, hanem visszavonulok a maga emlékével panasz nélkül meghalni.

A leány már nem mosolygott. Részvétellel nézett az ifjura és úgy érezte, hogy hideg, fagyos szívében valami kellemes melegség futott át. S ekkor már bizonytalanabb hangon ismétlé:

— Nem szeretem . . . De . . . de . . . meggyőződtem arról, hogy nálam nélkül boldog nem lehet . . .

Remegő kézzel törölte le könyeit és remegő hangon suttagá:

— Meggyőződtem, hogy szeret nagyon . . . mint senki más . . . S én beesülöm a nemes jelleméért, a fájó lemondásért, mely nem sujt szemrehányással.

A férfi hálásan nézte a lányka lelkes arcát.

— Köszönöm — suttagá.

A nő részvéte a férfit szánandóvá teszi, ha szerelméért eped, részvéte engem mégis fölemel, mert látni vélem, hogy szeretni akarna, de a szíve dobog tiltakozást. Meghajlok előtte, mert tudom, hogy minden akaraterő megtörik a női szív ellentállásán.

Hálásan csókolta a leány puha kis kezét.

A leány reszketett, elkábult, a kezét égető hosszú csóktól. Nem szabott annak határt, de a férfi szoritotta érzelmeinek medréből kitért hullámain.

— Ne féljen! Nem ismétlődik . . . E kézesók volt a búcsú életem legszebb perceitől . . . felejthetetlen, édes búcsú.

Azt hitte, búcsú, pedig hajnala egy szép napnak.

Mikor távozni akart, elrebegette az „örökre isten hozzád“ lenyügöző szavait; a leány odaszókött hozzá, kérő tekintettel, marasztaló kézmozdulattal.

Meglepetés, kérdés ült a férfi arcán, ébredő remény a fénylő szemeiben.

— Miért marasztal?

A lányka alig hallhatóan felelte:

— Felesége akarok lenni . . . Elfogadja a kezemet? Elfogadja az én nyomorult szívemet?

Könyek fénylettek szemében, sóhaj lebbent el ajakán.

— Nem válaszol? Nem kellek szív nélkül? . . . Igaza van . . . Isten önnel!

A férfi homlokához kap.

— Nem . . . most már nem . . .

A férfi reményeinek megvalósulását várta, de csalódott.

A csalódás kiábrándította és akkor nagy változáson ment keresztül.

— Akinek nincsen szíve, az a leány érdekből, a gondtalan élet és a pénz csábjának engedve, lesz feleség! — tört ki keserűségében.

Az asszonyka halottszínű lett és büszkesége fellázadt e szavakra.

— Más szóval eladtam magamat! — fuldokolta.

— Mint manapság sokan. Mi van ebben? — sziszegte a férfi.

Fájó, szakadozott volt a válasz.

— Nincs semmi benne . . . Mégis, hogy ezt még egyszer szemembe ne mondhasssa, a gondtalan életről lemondok . . . váljanak útjaink . . . legyek én eltaszított, elhagyatott!

Ufundlandi kutyák életmentés közben.

A férfi ijedten mondá:

— Csak ezt ne! Hisz élnünk egymás mellett ezután is szív, érzés, szerelem nélkül... Majd én is megpróbálom...

Az asszonyka úgy érezte, mintha szíve most kínosan megdobbanna. És ez a fájdalom fokozódott, mikor a férj mély, nagy szerelmét a konvencionális modor váltotta fel. Az a folytonosan nyilvánuló nagy szerelem nem birt szíve érzéketlenségével, annak a szerelemnek nélkülözése megkivántatta azt vele. Epedő érzéssel vont a férje keblére. A férfi most érezte először a rég vágyott édes csókot. És hallotta a bánatos, kérő és zokogásba fuló szavakat:

— Rossz volt a szívem... Rossz feleség voltam... Más leszek... Meggyőztél arról, hogy nálad nélkül boldog nem lehetek, hogy szerelmed nélkül nincs napsugár életemben... Rossz volt a szívem, de a tied megnemesítette... Legyőztél... Szeress... szeress engem!

Négy jómadár.

Adomák.

Biró előtt.

Biró: Hány éves, kisasszony?

Aggász: Éppen öt évvel vagyok fiatalabb bátyámnál.

Biró: Hát az mennyi idős?

Aggász: Harminczöt.

Biró a (jegyzőhöz): Jegyző ur írja: tanu negyven éves.

Gyerekbálon.

Gyuszi (tiz éves): Becsületesemre, esinos kis szöske!

Pista (tizenkét éves): Ej, hadd el — a leány mind csalfa! Maradjunk inkább a bor mellett.

Mai gyermekek.

Mama: Ugyan nem szégyeled magad Piroska, egész nap azokkal az ólom-katonákkal játszani?!

Piroska (tiz éves): De mama, hiszen csupa tisztet választottam ki magamnak!

Emmácska története.

Beszélyke az életről.

Irta **Palotai Csorba Ákos.**

A magyar székesfővárosnak jelenlegi legszebb utcája, az Andrássy-ut, akkor még Sugár-ut nevet viselt, de már akkor is központja volt az előkelő világ sétájának, díszes fogatok robogtak fel s alá a faburkolaton, s a gyalogjárdán elegánsan öltözött nők, a férfi-divat legutolsó szabása után készült öltözékü uracsok monoklijaikon keresztül szemlélték a Sugár-ut sylfidjeit.

Az utca sarkán, nap-nap után egy tizenkét-évesnek látszó leányka állott, jobbkarján hófehér kézi-kosárkával, mely az évadnak megfelelő virágokkal volt tele.

A kis virágáros Emmácskát mindenki ismerte, aki a Sugár-ut rendes sétálói közé tartozott. Nem volt ugyan toladó, de egyetlen sétáló sem haladhatott el mellette anélkül, hogy egy-egy piros szegfűt, egy-egy féslésben lévő tearózsabimbót, egy-egy csokor ibolyát, vagy télen egy-egy piros vagy fehér kamiliát nem kínált volna és a járó-kelők a szőkefürtű, kékszemű Emmácska kínálatait sohasem utasították vissza, s midőn alkonyatkor hazatért, rendesen üres volt kis kosara, de telve volt egyszerű ruhácskájának zsebe a virágok ára által.

Némi elégtelenség tükröződött vissza a kis virágárosleány arczáról, valahányszor este felé hazatért, de emellett a figyelmes vizsgálódó azt is észrevehette, hogy a gyermekleány kedélyét valami nyomja, valami oly nyomás volt ez, mely egész fájdalommal árult el, a hófehér, vagy talán helyesebben mondva sápadt arczon.

A Józset-külváros egyik félreeső utcájában, alacsony, inkább viskónak, mint háznak nevezhető ajtaján ment be a kis Emma, üres kosarával, s pénzzel telt zsebeivel, s az ajtónál egy ötvenévesnek látszó anyóka lépett elébe, kérdezve:

— Üres-e kosarad? Hoztál-e sok pénzt?

Emmácska szó nélkül mutatá meg az üres kosarat és átadta a pénzt; az anyóka megolvasta és némi mosolylyal tette azt a szoba sarkában álló láda fiókjába, gondosan bezárva a ládát s annak kulcsát keblébe rejté.

Anyja volt ez az öreg asszony ennek a fiatal leánynak?

Aligha, hisz az anyai szív, ha gyermeke egész nap távol van tőle és este hazaérkezik, megdobban, átöleli gyermekét, gyöngéden dédelgeti s anyai szeretetének csókjaival adja jelét; ez az anyóka azonban még csak meg sem ölelte a kis leányt, csak a pénzsóvárgás kifejezésével kérdé, hozott-e sok pénzt.

Nem, az anyóka nem volt anyja Emmának.

Ezelőtt tizenkét évvel az adventi időszakban, hajnali misére menve, a templom mellett patyolat pólyába takarva találta Erzszi asszony, — kinek férje egy év előtt elhalt s utána két hétre egyetlen leánya is sírbaszált, — s midőn a kis porontyot megtalálta, előbb gondolkozott, mit tegyen, otthagyja-e vagy magával vigye? Az utóbbira határozta magát, felemelte a kis pólyás gyermeket s mivel még senkisem volt a templom közelében, lemondva a hajnali miséről, magával vitte lakásába.

Azóta nevelte a gyermeket; ha ápolásnak és nevelésnek mondható az, hogy naponta kis vízzel felelesztett, tejbemártott kenyeret, később száraz kenyérbaját adott neki s midőn ötéves lett, rátanította az utcák sarkain való koldulásra, később pedig, midőn már felcseperedett, a kertészeknél olesón vásárolt virágokkal kiállította a Sugár-út sarkára s árultatta vele drága pénzen az olesó áron vásárolt virágokat.

Emmácska pólyájában, melynek szövete arra vallott, hogy valami jobbmódu anyának kitett gyermeke e csecsemő, nem talált Erzsi asszony semmi mást, mint egy papirszeletkét, melyre ez volt írva: „A kislány neve Emma“. A szétbontott pólyából aztán kigurult egy ujdonatujveretű aranypénz. Erzsi asszony így gondolkozott, a gyermek anyja bizonyosan jómódu s egykor talán fel fogja keresni leányát s bőven meg fogja jutalmazni az ő ápolását.

Nem is titkolta Emma előtt azt, hogy ő talált gyermek, és elbeszélte a leánykának, midőn annak értelme már kifejlődött, hogy ő valószínűleg valamelyik urnőnek a kitett gyermeke.

Mélyen hatott a kisleány lelkére ez elbeszélés, és különben is ábrándosságra hajló lelke még tovább folytatta esetleges jövőjének képét. Ébrenlétében gondolkozott, álmaiban folyton foglalkozott e kérdéssel: „ki az én anyám?“

Ha a Sugár-út sarkán állott virággal telt kosárcájával, s kínálhatta virágait s mellette elhaladt egy-egy selyembe öltözött hölgy, kinek ruhája suhogása a gyermek hallóérzékét érinté, Emmácska szíve összeszorult, ajkairól nehéz sóhaj lebbent el, s önkéntelenül kelt fel benne a gondolat: vajjon nem ez az én anyám?

Nem egyszer, nem kétszer állott könyező szemekkel nézve a mellette elhaladt urnők után, s minél tovább szemlélte őket; annál inkább megerősödött a hit, hogy anyját esakis ezek között a selyembe-báronyba öltözött nők között fogja egykor feltalálni, ha általában valaha megtalálja anyját és romlatlan kis szíve legkiseb keserűséget sem érzett az anyja iránt, aki őt kebléről elszakítva, a bizonytalanság tengerébe dobta, sőt ellenkezőleg, minden urí nő iránt bizalmat, rokonérzést, majdnem szeretetet érzett, mert már hite egész meggyőződéssé vált, hogy az urnő, kit lát, az ő anyja! Hogy e meggyőződést, boldoggá tette volna a gyermeket, nem mondható, mert arezán ott tükröződött vissza mindig az a nyomás, mely a bizonytalanság folytán egész lelkén ült, egész valóját lekötötte.

Ábránd és álomképei mindinkább szaporodtak éveinek előhaladásával, s midőn tizenötödik évének tavaszát elérte, a való élet iránt érzéketlenné lett, s csak képeletei által lerajzolt képeket látott lelki szemével.

A testi fájdalmakat a lelki szenvedés leghamarább idézi elő. Úgy volt Emmácskánál is.

A gyöngye test nem bírta meg a lélek fájdalmait a fiatal leány köhécselni kezdett, majd erősebb köhögési rohamok lepték meg, s rövid idő alatt képtelen volt virágokat árulni; az ágyba került, sorvasztó tüdővész emészté a testet.

Az anyóka orvosi segélyhez nem fordult, megszédte gyógyfüvekből főzött teákkal iparkodott megmenteni az ő reá kereső leánykát, de hasztalan volt minden fáradozás: három hónapig tartott súlyos szenvedések után Emmácska szemei örökre lezárultak s ez egyetlen szót ejtve ki ajkán: „anyám“! megszűnt élni.

Erzsi asszony a kerületi elüljárósághoz fordult a temetési költségeért s azt megkapva, úgy, ahogy legszűkebben lehetett, elrendezte a temetést.

A gyászkoesi kiindult a ház udvaráról, s midőn

az utcán volt a koporsó, egy fekete selyemruhába öltözött nő gyors lépéseket ott termett a gyászkoesi mellett, s mielőtt a kísérek álmélkodásukból felocsúdhattak volna, a kezében volt élő-virágokból készült koszorút rátette a koporsóra s mint jött, oly gyorsan távozott. Ki volt e nő? — kérdék egymástól a kísérek, de a kérdésre senkisé sem tudott felelni.

Vajjon, a halott lelke felismerte-e anyját? Ki tudná megmondani? Pedig ő volt! Ő, a nagyúri hölgy, ki eldobta magától tiltott szerelmének egyetlen gyümölcsét, a kis Emmát!

HÁZASODNI AKAR!

(Ártatlan szerelmi történet.)

Irta: **Csikszen tmártoni.**

— Szent Isten! azt hiszem — ő házasodni akar — kiáltá kétségbeesve Váradi postaigazgató gazdasszonya, miközben erélyesen csóválta fejét, melyen a hosszú, sárga hajfonatok hevesen rázták főkötőjét és összetett kezekkel fel s alá járkált a konyhában.

— Mily örütség! Ötvenöt éves korban nősülni! Harmincz éve, hogy békésen élek együtt gazdámmal és ez idő alatt — az erényes Brigitta aggszüz e szavakat vigyázva ejtette ki — sohase jutott eszébe a házasság, pedig hát én is... hanem az az átkozott vis-à-vis! Hűszéves leányka! Aztán csak egyszerű divatárusnő. Szent Isten!

E kifakadások után Brigitta aggszüz az előszobán keresztül az ablakhoz ment, az ő rendes „avizó-poszt“-jára, s dühös pillantásokat vetett ki az utcára.

— Hallatlan dolog! Aztán neki mindig van kalapja, még pedig minő! Megértem-e én azt valaha, hogy fejemet ilyen virágtornyok ékesítsék! Természetesen, hisz akkor lehet is cifrázkodni, ha szemét a postaigazgatóra veté! Oh az a kaczer!

Brigitta aggszüz ismét erélyesen csóválta fejét.

— Mindjárt négy óra. Ő most siet az üzletbe, a Károly-köruton megy végig, az én uram meg amint kijön a postáról, ott várja a sarkon s köszön neki s ki tudja, talán már beszélgettek is egymással! Elég az hozzá, ez a viszony nekem nem tetszik! Istenem, mily szerencsétlenség szegény gazdámra nézve!

Ő házasodni akar! Pedig tudhatná, hogy száz házasság közül 99 szerencsétlen szokott lenni. Istenem, ezt meg kell akadályoznom. ha még komolyan beszél vele, vagy fejét hajt, vagy pedig itthagynom!

Ez indulatos magánbeszéd után Brigitta aggszüz karszékebe roskadt és mély gondolatokba merült.

E pillanatban kívül léptek hallatszottak, a kules megfordult a zárban, a szoba ajtaja kinyílt és a házigazda lépett be:

— Bon jour, Brigitta! Megvan az ebéd? — kérdé nyugodtan a halálra rémült gazdasszonytól.

Váradi postaigazgató testes, kissé őszbevegyült férfiú volt, piros-pozsgás arczczal duzzadt ajakkal. Szépnek nem mondhatjuk hősünket, de barátságos mosolya, szelid jóságos szeme rokonszenves benyomást keltettek.

— Csinos szomszédnőmmel találkoztam és hosszabb ideig társalogtam vele; kedves teremtés! — mondá a postaigazgató kellemes mosolylyal, miközben a szoba közepén álló terített asztalhoz ült.

— Mit törődöm vele? Megyek tálni! — válaszolá Brigitta dörmögve és a konyhába ment.

Váradiban azonban kitünő humorban volt, víg dallamot füttyörészett és hintázott székében, midőn „főkonyha mesternője“ a párolgó levessel visszatért. Megtöltötte a tányérokat és leült az asztalhoz gazdájával vis-à-vis, olyan könnyedséggel, mely hosszú szolgálatra vallott. Végre megszólalt:

— Vigyázni kellene önnek! — vélekedék Brigitta — nem kellene ily fiatal leányokkal beszédbe ereszkedni! A pletykavadászoknak nyujt ezzel alkalmat a tereferékre.

— Beszédbe ne ereszkedjem? — mondá az igazgató, miközben az első kanál levest visszaejté tányérába, — azt tehetek, amit akarok, nőtlen ember vagyok!

— De magasállású hivatalnok! Egy ily magasállású, tekintélyes férfinak nem szabadna holmi divatárusnóval összeállni!

— Brigitta, ön szemtelenkedni kezd! Putzmacher Nettike, a mi kedves vis-à-vis-nk, nem „holmi“ divatárusnó, hanem igen finom műveltségű leánya, kinek multjáról a legjobbat hallottam. Ő csak egy elsőrangú kalapkereskedést vezet, különben egyik hírneves tanár leánya. Összeállani vele — amint elég tapintatlanul mondá — nem akarok, az ismeretséget mi az udvariaság szigorú szabályai szerint kötöttük.

— Látszik milyen szigorú szabályok szerint. Az ablakja alatt defilíroz el, s ha elmegy, önre oly pillantásokat vet, mintha . . . no de nem szólok semmit.

— Nagyon helyesen, én saját ízlésemet követtem és ő . . .

— És ő . . . a divatárusnó . . . szintén a saját ízlését követte nemde?

— Mindenesetre! — mondá az igazgató.

— Óh, azok a férfiak! — kaczagott Brigitta. Igazgató úr, álljon tükre elé, vessen egy pillantást bele s mondja meg, hogy oly külsővel és korról fiatal leány szeretheti-e?

Váradiban dühösen ugrott föl.

— Brigitta! — kiáltá — most mindjárt . . . de nem! Semmit se többé erről. Amit mondtam, mondtam. Hozza be az ételt. Én önnek, miután annyi év óta nálam van, sok jóval tartozom.

A gazdasszony kiment a konyhába s nemsokára ízletes peccsenyével és egy tál befőtt baraczkával tért vissza. Odatette az asztalra és az igazgató minden haragja ellenére mosolygott az ízletes étkek láttára. Brigitta leült és felszeldelte a peccsenyét.

— Engedjen egy őszinte kérdést, igazgató úr, — folytatta Brigitta, — csakugyan hiszi ön azt, hogy egy fiatal leány önbe, ötvenötéves emberbe szerelmes legyen?

Az igazgató ezzel a szemben függő tükörbe egy titkos pillantást vetett, mintegy meggyőződést szerezve arról, hogy őt még szerethetik. A vizsga nem üthetett ki rosszul Váradiban részére, mert egész bátran mondá:

— Igen!

— Akkor hallgassa meg véleményemet! — zsémbeskedett tovább a gazdasszony. — A fiatal hölgy bizonyosan tudja, hogy ön gazdag, továbbá tekintélyes állása van a postánál, mindez szemet szúrt nála s szívesen felvenné a pártját, csak hogy nagyságos asszony lehessen, igazgatóné, nem törődve azzal, hogy egy öreg embert tesz ezzel tönkre.

— Brigitta! Ön goromba, mint a pokrócz, durva, — kiáltá türelmét veszve az igazgató. — Az ön nyelvét már rég kivágattam volna s még hozzá mily hosszú ideig türtem, hallgattam és tartottam a nyakamon önt!

— Tudja, kedves igazgató úr! — folytatá a ra-

vasz gazdasszony, — én csak javát akarom! Hisz együtt öregedtünk meg és . . .

— Hallgasson! Nem akarok erről semmitse tudni. Azt azonban mondhatom, hogy Nettike kisasszony, ha elveszem, nemcsak nevemet kapja, hanem vagyonomat is!

— Hahaha! — kaczagá Brigitta — s ön még mindig hiszi, hogy az a kaczer leány érdeklődik ön iránt? Oh, azok a férfiak! Legyen, tegye meg ez ostoba lépést, házasodjék meg vele, de akkor szándékomat végrehajtom s hosszú együttlétünk megszakadt!

— Nagyon helyesen, Brigitta leányzó! — mondá a dühös igazgató, — a legközelebbi negyedben viheti holmiját és mehet. Én is megmaradok szándékom mellett!

Ezzel dühösen felkelt az asztaltól, a széket odavágta. Brigitta ugyanazt tevé és kedvetlenül fordított hátat gazdájától. A sok peccsenye nagy része érintetlenül maradt, s mindketten boszúsan távoztak az ebédlő különböző ajtain. De, hogy igazat mondjunk, a gazda haragja mégse volt oly nagy, mint a gazdasszonyé!

A jámbor agglégénynek, Váradiban igazgatónak szíve még sohase vert ily hangosan, mint most. Valósággal szerelmes volt a szemben lakó csinos divatárusnóba. A fiatal leány annyi előzékenységet és szeretetreméltóságot tanúsított irányában s kaczeriségének valamennyi fegyvereit felhasználta, hogy az öreg úrnak tessék, olyannyira, hogy Váradiban egészen odáig volt, s előtte ismeretlen érzés, a „szerelem“ fészkelődött szívébe. Brigitta aggszűz aggodalmi tehát alaposak voltak!

Elég volt neki azt tudni, mit az igazgató mondott Putzmacher Nettikéről. Különben ő igen jónevelésű, szorgalmas leánya volt, s a legjobb hírnévnek örvendett. Ha mégis vonzódott Váradiban uramhoz, annak oka volt, noha azt mondták rá: „Nem való vagy hozzá!“

— Ötvenötéves korban az ember nem Mathuzsálem, — szokta mondogatni magában a fülig szerelmes Váradiban. Aznap, midőn Brigittával összeveszett, a kis vis-à-vis, Nettike kisasszony — ezúttal először — meghívta magához estére teázni.

— Már régóta akarom kitárni szívem érzelmeit! — mondá neki, midőn délben elbúcsúztak.

És megígérte, hogy elmegy! Hogyne, hiszen régóta vágyott a pillanatra, melyben szerelmét megvallja előtte.

— Brigitta vén leány, mit tudja ő, mi a szerelem és a szerelem mennyei boldogsága! Egész mostanig húztam, halasztottam a házasságot vele, de szerencsére nem lett semmi s most remélem, hogy Nettikémmel boldog leszek! Mivelhogy pedig ötvenöt évvel sokat gondolkozni vagy várakozni nem lehet, ma este el kell dölnie a koczkának. Mernék megesküdni bármire, hogy házassági ajánlatomnak ő jobban fog örülni, mint én!

Az igazgató határtalan örömeiben egészen megfledkezett — a hálátlan! — az ő Brigittájáról és hosszú hű szolgálatáról. Brigitta pedig ez idő alatt konyhájában ült, ismét csóválta fejét és sóhajtá:

— Ő házasodni akar! Csak az ég Ura tartaná vissza ez ostoba lépéstől!

Este, minden iroda és bolt bezárása után, a fiatal divatárusnó és a postaigazgató együtt ültek annak egyszerű, de tiszta szobájában. Finom teakészlet, kis kosár kétszersült és sütemény állott az asztalon, s a kicsike rózsás ujjai éppén egy darab kalácsot tett tányérjára, s bájos mosolylyal nézett a boldogságban úszó Váradiba.

— Csak úgy érezze magát, mint otthon, kedves vendégem! — enyelgett vele tréfásan.

A „kedves vendég“ valamit mondani akart, de

annyira el volt foglalva, hogy nem jutott eszébe semmi. Azon törte fejét, hogy miként adja elő a fontos házassági ajánlatot.

— Már körülbelül egy hete, hogy ismerjük egymást, kedves Nettike kisasszony, — mondá végre hosszú szünet mulva, — de még engem jóformán nem is ismer.

— Oh, akkor téved, kedves szomszéd úr, — kacagá a divatúrúsnő — azt tudom, hogy nagyon gazdag és hogy magasállású hivatalnok, kinek nagy befolyása is van, s ki sok szegény ördögnek állást is szerzett a postán.

A magasállású postahivatalnok a leánykát bámulva nézte.

— Tehát e szerint ön mindent tud, Nettike kisasszony! — mondá még nagyobb csodálkozással. — De miért ne tudná! — mondá magában — hisz az nagyon tetemes, ha valaki komolyan férjhez akar menni és igazán szeret, az tudakozódik az illető multja után! De végére járok én ügyesen a dolognak! Ezután hangosan folytatá:

— Nettike kisasszony! Engedje meg, hogy ma nyíltan beszéljek! Igen fontos kérésem van, melytől, ha teljesíti, igen sok függ!

Alig végzé be a postaigazgató szavait, a fiatal leány gyorsan felugrott, megragadá az öreg úr kezét, — kit majd kirázott a hideg — és mondá:

— Nem! nem! Előbb hadd tárjam ki szívemet! Nekem is van fontos kérésem önhöz, melytől, ha teljesíti, egész jövőm függ!

— Kérdezzen csak! — mondá Váradi feszült figyelemmel.

— Mindenekelőtt tudja meg, — kacagá Nettike, — nekem kedvesem van . . .

A mi szegény igazgatónk egészen oda volt, jég-hideg kezét szívére tette s halotthalványan sutlogá magában:

— Ah, Brigitta! Igazad volt! Oh én balga!

— Az én vőlegényem — folytatá Netti bájos eszegeccsel — évek óta kiségitő napdíjas számfellett írrok a postánál, úgy szeretném, ha végleges és biztos állást kaphatna, s ha legalább is postatiszt lenne. Nőül vesz engem. Neve Jármay Emil, igen kitünő tehetségű fiatal ember és szorgalmas hivatalnok. Ön sokat tehetne érdekében, igazgató úr, s az ön befolyásától sok függ. Szabad pártfogásába ajánlanom vőlegényemet!? Oh, ha tudná, mint szerettem az én Emilemet! Ha az irányomban táplált rokonszenv és barátságából neki is juttatna keveset és őt . . .

— Kinevezem és postatiszté teszem, — végzé be rendíthetetlen nyugalommal és alig hallható hangon az igazgató, miközben felkelt és kalapját vevé. — Tehát amint mondá. Jármay Emil — vőlegénye. Jól van, e nevet nem fogom elfelejteni!

Ezzel távozni készült.

— Kedves, drága igazgató úr! — kiáltá Nettike és Váradi nyakába borúl. — Ezer köszönet! Ön kinevezi őt s boldogságunkat önnek köszönhetjük! Ügyebár?

A szegény igazgató nem volt képes egy szót se kiejteni.

— Oh, füstbe ment remények! Bár sülyedtem volna ezer méternyire a föld alá! — gondolá magában.

— E kis szobát egy hónappal ezelőtt csak azért béreltem ki, — folytatá a fiatal leány élénken — mert tudtam, hogy vis-à-vis-om mily befolyásos, magasrangú hivatalnok, s íme csakugyan az ön protekciójának fogja azt én jó Emilem köszönhetni, hogy . . .

— Elég! Ne tovább! — kiáltá Váradi — bizza

reám az egészet, most már tudom, mit tegyek s lehajtottá fejét, miközben sutlogá:

— Oh, Brigitta!

— De most halljuk az ön fontos kérését! — kérde Netti.

— Legyen! — mondá hirtelen a postaigazgató, miközben a fiatal leány fejét kezei közé kapta s szép szemébe nézett hosszasan. — Akar-e nekem egy szívesességet tenni?

— Bármit! — mondá Nettike.

Költözzék el holnap e szobából — hebegé izgatottan az öreg úr — s lakják a város bármely kerületében, csak itt ne többé. Megteszi? E föltétel mellett nem fogok vőlegényéről megfélekedezni.

— Legyen óhaja szerint, holnap elköltözöm, — mondá Nettike elkomolykodva — bár e különös kívánságot nem értem.

Ezzel kezét nyújtva, mondá: A viszontlátásra.

— Isten önnel! — viszonzá a felsült kérő, melegen szorítva meg a leányka kezét és távozott.

— Oh, Brigitta! — mormogá a szerencsétlen szerelmes, miközben nagy léptekkel hagyta el a házat.

Jármay Emil pedig nemsokára elnyerte az annyira vágyott postatiszti állást, s az okos Nettikét feleségül vevé.

Brigitta pedig, kinek finom érzéke előre sejtette Váradi kudarcát, midőn a fiatal leányt eltűnni látta s gazdáját hallgatagon rendesen otthon találta, nem gúnyolódott többé, sőt mindent elkövetett, hogy az igazgató szívfájdalmát enyhítse. Azóta uralkodik Brigitta ismét, még szilárdabban a házban s gyakran ujjongva mondja magában:

— Bizonyosan elment a nősülési kedve!

GYÜLÖLŐ SZERELEM.

Regény egy kötetben

Írta: **Szigeti J. József.**

(2. közlemény.)

Gyenge, nyári szellő lebegtette meg a fákat, megsuhogtatta leveleiket, melyekre a nap rátűzött és a lombok között bujkálva, néha átlöveltek azokon sugarai, ott vibráltak a nagy asztalon, az ezt körülülők arcán, szemei előtt. A nők közül egyik-másik nem egészen ettől a kápráztató fénytől, hanem inkább Biró doktor arczpirító szavaira behunyta szemét.

Endre pedig, mintha csak a szemeibe tűző naptól védekezni, kezét szeme elé tartotta. Így válaszolt, remegő, izgatott hangon:

— Nem tudom, honnan ered gyűlöleted, apám, nem is kutatom, de figyelmeztetek, hogy egy tiszta, ártatlan leány mindig kiméltet és nem ily durva megjegyzést érdemel.

Az ügyvéd válaszolni akart fiának, de meglepetésében torkán akadt a szó. Ott állott mellette a magas, szikár, egyenestartású Keresztes, komor tekintettel a méregtől piros arczczal vonagló ajkakkal. Ráütött a vállára és fenyegető, szigorú hangon szólt:

— Biró Károly, vigyázz a szájaadra, ha leányomról beszélsz! Ugy fülhegygyel hallottam, de tekinteted, arczod is elárulta, hogy az én egyetlenem, az én legdrágább kincsem volt ajkadon. Ne becsmérelj őt, mert ha ezt teszed, mint sujtó Isten csap reád a sértett, bőszip apa boszuja!

Biró Károly fölugrott és hetykén válaszolta:

— Keresztes László, kár fenyegetni! Nem

ijedek meg tőled. Neked is kimondom, hogy a legdrágább kincsed előttem nem oly értékes, csillogása engem nem vakít el. Nem engedem meg soha, hogy ez a kincs ott ragyogjon az én büszkeségem, az én egyetlen daliás fiam kebelén! Megértettél, Keresztes László?

Mindkét asztaltársaság félt a komolyabb össze-tűzéstől, de csalódott. A két ellenség még egyszer végigmérte egymást dühös, gyűlöletes tekintetével, aztán Keresztes hátat fordított s visszatért asztalához.

Biróéknál csend, várakozásteljes állapot.

Csak a fák lombjai suttogtak, csak a madarak daloltak és röpködtek vidáman a tiszta kék ég felé. A nap alacsonyán áltott már és a háttérben levő hegyeket csillogó vérpiros fátyolként fonta körül a közeledő alkony.

Endre elmerengett. Jolán ijedt arca, beleveszett a könyvtől fénylő szemek fájdalmas, mélabús tekintetébe. Jolán mellett anyja ült. Szakasztott olyan, mint a leánya. Ugyanaz a kedves arc, ugyanazok a nagy fekete szemek, ugyanaz a bársonyos haj, melynek koromsötétségét eloszlatja a kora őszülés. Biró Károly meg ezen felejtette egy pillanatra szemét és megremegett.

Társaságában volt egy félreismert zseni, egy sokat daloló poéta, aki előtt — bár az egeket poémáival folytonosan ostromolta, — még nem nyílt meg az Olympus. Emiatti szomorúságában csalódott szíveknek, szerencsétlen szerelmeseknek tört reményeiről szólt leginkább a lantja. A néma csend, a nyomott hangulat, az alkony poétikus pirja felvonják most is kobzát és ő megtöri a csendet, regét mesél el.

Az ibolyaszemű leány.*

Szép Balaton mellett, a kenesei agyaghegyek között, sűrű erdőségbe burkolt hegyszakadéokban bujandó növényzetű, pázsitos völgy van. Évszázados fáiktól nem jut hozzá a zivatar, csak a mindenütt átható nyári nap lopózik be néha oda, hogy megperzselje a bűvös kenesei kút völgy mindig viruló ibolyáit. Ide előbb kőszönt a kikelet, mint máshová, azért virul mindig, azért nyílik előbb az ibolya. Még a márcziusi napsugár alig csókolja le Kút völgyről a havat, a pázsitközé rejtett forrásásta vizágnak jégpáncélját, melyet a napsugár vekonyra nyalt, alig törte föl az első bőjt szellő, már kizöldül az ibolya és kút völgy pazar illatu millió virágok kék erdeje lesz. Az marad még akkor is, mikor már másutt kóróvá aszik az ibolya s mikor már mindenütt ott van a hervadás, akkoritt még él, susog titokszerűen az ibolyaerdő, susognak a századosfák, ezt susogják:

— Mélység volt itt. Temploma még látszik; harangzúgás helyett azonban most onnan halálmadár kuvikol. Ott, ahol most Csittény-dombon Akarattya pusztája van, vár állott, mely Csittény pogány vezéré volt. Ebe rejtette az ő szépséges, ibolyaszemű leányát, Matacsot. Vele szemben a „puszta templom“ háta mögött, a Balaton kanyarulatánál, hol a kerekded öblöt képező sík vizet zöld bársonyhoz hasonló nádszegély köríti s hol most hársak és más századosfák, lilaszín-orgonák és piros kecskerágók néznek le a meredek mámai hegyről: vörösölt akkor Pázmán esztergommegeyi keresztényvezér unokaöccsének, Sándor lovagnak vára.

A pogány Csittény hiába rejtette el ibolyaszemű leányát, meglátta őt mégis Sándor, ő meg Sándort. A szív egyforma kereszténynél, pogánynál, barátnál,

* Forrás: Babay „Szép Balaton mellől.“

ellenségnél; nem kutat, nem okoskodik, hanem szeret, vagy gyűlöl. Sándor úgy szerette Matacsot, mint gyűlölte atyját. A kékszemű leány pedig szerette apját, de még inkább Sándort.

Mit törődik egy szerelemre teremtett, szerelemről illatozó virág a világtörténelemmel. Mig Csittény mogorván járt várában, félve a kereszt győzelmétől, Matacs szeretett, nem félve a dühös oroszán haragjától, ki már magas fallal vétette körül birtokát, hogy az Sándor várából láthatatlan, megközelíthetlen legyen.

(Folytatása következik.)

B. u. é. k.

Kétezzer és hétszáz, számokban: 2700! Ennyi kedves és figyelmes előfizető küldött újvire üdvözlőkártyát lapunk szerkesztőjének. Miután külön-külön ennyi kedves figyelemre válaszolni lehetetlenség: fogadják ez uton őszinte, örömteljes viszonzását jókívánataiknak mindazok, kik üdvözlőjükkel e lap és előfizetői közötti családi kapcsolatot még szorosabbá, még melegebbé tették.

Jsmételten b. u. é. k.!

Matyi bácsi.

Kérelem.

Több előfizetőnk azon kérelemmel fordult szerkesztőségünkhöz, hogy a pályamunkák elbírálásához és ennek alapján szavazatuk beküldéséhez még időt engedélyezzünk. Kérésüket az elbírálandó pályamunkák túlsokaságával támogatják.

Mi ugyan azt óhajtjuk, hogy lehetőleg valamennyi előfizetőnk beküldje bírálatát, de mert a pályázók joggal türelmetlenkedhetnek már és mi legközelebb egy új pályázatot is óhajtunk kitűzni, legfőlebb még egy heti időt adhatunk a szavazatok beküldésére. — Kérjük tehát igen t. előfizetőinket, hogy bírálatukat legkésőbb egy hét leforgása alatt hozzánk juttassák, mert az elkésztettek figyelembe vehetőek nem lesznek.

A szerkesztőség.

Közgazdasági rovat.

Első Leánykiházasítási Egylet m. sz. Mult évi december hóban 1175 jutalékrész irattatott be és nászjutalékok fejében 52.582 K. 98 f. fizettetett ki.

1900. január 1-től december 31-ikéig beirt összes jutalékrészek száma 14969 és a kifizetett nászjutalékok összege 492.232 K. 06 f.

Az intézet fennállása óta nászjutalékok fejében 6.271.522 K. 66 fl. fizettetett ki.

A SZERKESZTŐ POSTÁJA.

„Ó. A.“ Van önben tehetség, de a formáért fölládozza a lényegét. Jobbakat várunk. — **Hentz Ernő.** „A művész halála“ ügyes hangulat, de lekészt vele. — **Molnár János.** Megíti a mértéket. — **Csodányi Mariska.** A legnagyobb örömmel látjuk munkatársaink között, de az eddig beküldötték túl hosszúnak. Kérünk rövidet. — **Zélig Bertuska.** A talány kifizető, de túl nehéz lesz.